

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Ontwerp van besluit betreffende de einddoelen in het deeltijds kunstonderwijs
- Principiële goedkeuring

1. INHOUDELIJK

1.1. ALGEMEEN

Op 13 oktober 2017 heeft de Vlaamse Regering haar 2^e principiële goedkeuring gegeven aan het voorontwerp van decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs. .

Het niveaudecreet beoogt de actualisering van het deeltijds kunstonderwijs (dco). Naast een vernieuwde opleidingsstructuur en kansen om het aanbod ruimer te spreiden door het opheffen van de programmatiestop beoogt het ook het actualiseren en concretiseren van einddoelen,

In tegenstelling tot andere onderwijsniveaus bestaan er voor het dco tot op heden geen basiscompetenties, eindtermen, ontwikkelingsdoelen of specifieke eindtermen. De einddoelen zijn neergeschreven in minimumleerplannen die meestal dateren van 1990. Ze bieden weinig ruimte voor nieuwe pedagogische inzichten of actuele ontwikkelingen in de kunsten. Na 25 jaar zijn die minimumleerplannen sterk verouderd. Daardoor kunnen ze niet meer als ijkpunt voor de onderwijskwaliteit dienen, met als gevolg dat leerkrachten ze niet als een stevig anker (kunnen) ervaren om hun praktijk op te enten en vorm te geven. Voor sommige opleidingen ontbreken bovendien minimumleerplannen.

In een conceptnota over de beleidsambities voor het dco, kiest de Vlaamse Regering resoluut voor dco als competentiegericht en kwalificerend onderwijs. De competenties die leerlingen in het dco verwerven zijn breed inzetbaar, vanzelfsprekend in een culturele context, maar vaak ook in een arbeids- en onderwijscontext, in de gezinssfeer en in de maatschappelijke sfeer.

Actuele en concrete einddoelen zorgen niet alleen voor een definitieve verankering van het dco binnen onderwijs maar scheppen ook duidelijke verwachtingen over de beoogde leerresultaten, die tegelijk voldoende uitdagend en realistisch zijn. Door duidelijke verwachtingen voorop te stellen, haalbare uitdagingen te bieden en constructieve feedback te geven verhoogt de competentie. Als leerkrachten hierop inspelen, dragen ze bij tot de autonome motivatie bij hun leerlingen (Vansteenkiste, 2010). De academies streven naar maximale leerwinst/maximaal leerrendement voor alle leerlingen. Kenmerkend voor het dco is de grote verscheidenheid aan leerlingprofielen. Er zijn leerlingen van verschillende leeftijden: kinderen, jongeren en volwassenen. Leerlingen hebben verschillende achtergronden en interesses. Ook het ambitieniveau verschilt: voor sommigen is kunstbeoefening een hobby, anderen willen een professionele carrière als kunstenaar uitbouwen. Het is daarom belangrijk dat de einddoelen het verschil in ambitieniveau, talent en aanleg van leerlingen niet in de weg staan.

Actuele en concrete einddoelen bieden de onderwijsinspectie een duidelijk referentiekader om de kwaliteit van de opleidingen te beoordelen. Ten slotte vormen de geactualiseerde einddoelen voor leerplanmakers een kader om coherente leerplannen te ontwikkelen.

Voor de eerste tot en met derde graad worden de einddoelen basiscompetenties genoemd. Experts van de onderwijsverstrekkers hebben onder begeleiding van het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS) een set van basiscompetenties ontwikkeld die aangeven welke competenties op de respectievelijke trappen van het leertraject verworven moeten zijn. Basiscompetenties zijn einddoelen, afgeleid uit een referentiekader, voor de kennis, de vaardigheden en de attitudes die een leerling geïntegreerd inzet voor maatschappelijke activiteiten. De einddoelen worden niet langer per vak maar voor het geheel van de opleiding vastgelegd. Daardoor kunnen leerkrachten het onderwijs veel meer als team vorm geven. Een geïntegreerde, vakoverschrijdende aanpak, waarbij leerkrachten ieder vanuit hun eigen deskundigheid bijdragen aan het leerproces van de leerling, wordt daardoor mogelijk gemaakt.

Basiscompetenties enten zich noodzakelijkerwijze op een artistieke inhoud. Het vermogen tot artistieke creatie kan maar ontwikkeld worden in een creatieproces. De keuze van die artistieke inhoud (bv. repertoire of stroming in de beeldende kunsten of het theater) is van het grootste belang in een artistiek leerproces. Anders dan vandaag het geval is in de minimumleerplannen, worden voortaan enkel de competenties die de leerlingen moeten bereiken, vastgelegd. De keuze van de inhoud wordt volledig overgelaten aan de onderwijsverstrekkers zelf. Ook de artistiek-pedagogische methode bepalen zij zelf. Op die manier krijgen leerkrachten alle ruimte om in de keuze van het repertoire en hun didactisch handelen aan te sluiten bij de leefwereld van de leerlingen, maar evenzeer om de horizon te verruimen door repertoire aan te bieden waar ze nog niet vertrouwd mee zijn. Elke leerkracht is immers verschillend. Die rijkdom willen we koesteren. De basiscompetenties zijn generiek genoeg geformuleerd om leerkrachten al die verschillende invalshoeken te laten kiezen. De leerkracht als inspirerende persoonlijkheid is de motor van het artistiek leerproces.

Een coherent kader van einddoelen is essentieel om de kwaliteit en gelijkgerichtheid van het onderwijs veilig te stellen. Hieronder worden een aantal uitgangspunten en principes toegelicht die de coherentie waarborgen.

Geactualiseerde einddoelen laten het dko aansluiten bij de hedendaagse evolutie in de kunsten en de gewijzigde maatschappelijke verwachtingen t.a.v. het dko. In 2012 hebben deskundigen van het hoger kunstonderwijs, het dko, het kunstsecundair onderwijs en de artistieke sector een studieprofiel kunstonderwijs ontwikkeld. Dit studieprofiel vormde de leidraad voor het ontwikkelen van de einddoelen. Het studieprofiel kunstonderwijs bestaat uit zes kerncompetenties:

1. individuele gedrevenheid tonen: de leerling vertrouwt op eigen expressiemogelijkheden en wil zijn creatieve resultaten tonen;
2. creëren en (drang tot) innoveren: de leerling komt actief en uit zichzelf met artistieke vormgevingen, benaderingen en inzichten;
3. vakdeskundigheid inzetten: de leerling zet verworven kunstvormspecifieke kwaliteiten in bij het gebruik van een artistieke uitdrukkingsvorm;
4. onderzoeken: de leerling analyseert, reflecteert en communiceert over proces en product;
5. relaties bouwen en samenwerken: de leerling kan eigen talent en deskundigheid ten dienste stellen van het gemeenschappelijk artistiek doel of project;
6. presenteren: de leerling toont proces en/of product aan een publiek.

De zes kerncompetenties vormen de rode draad doorheen de basiscompetenties. Elke competentie ontplooit doorheen de drie graden van het dko. Zo zal de kerncompetentie 'individuele gedrevenheid

tonen' zich in de eerste graad manifesteren als "leerlingen uiten persoonlijke voorkeuren". In de tweede graad wordt dat "leerlingen stellen realistische doelen die verband houden met persoonlijke voorkeur" In de derde graad: zullen leerlingen "zich ambitieuze, maar realistische doelen stellen die verband houden met persoonlijke voorkeur".

Door de indeling van de zes kerncompetenties te volgen is ook de horizontale samenhang tussen de verschillende artistieke domeinen goed zichtbaar. Daarenboven is zoveel als mogelijk eenzelfde formulering gehanteerd over de verschillende artistieke domeinen heen. Voor de tweede en derde graad is dit voor vijf van de zes kerncompetenties het geval, namelijk voor individuele gedrevenheid tonen, creëren en (drang tot) innoveren, onderzoeken, relaties bouwen en samenwerken en presenteren. Door eenzelfde terminologie en formulering te hanteren wordt het overleg tussen de verschillende artistieke domeinen gefaciliteerd.

Om de onderwijskwaliteit en de gelijkgerichtheid over heel Vlaanderen te kunnen garanderen is het van belang dat minimaal een aantal kernconcepten wordt vastgelegd die in alle domeinen terug komen. Anderzijds moeten de basiscompetenties ook voldoende concreet zijn zodat de eigenheid van het domein (inhoud) en de graad (ontwikkelingsniveau) helder wordt. Voor de kerncompetentie vakdeskundigheid inzetten is die concretisering het meest noodzakelijk.

In alle sets wordt een niveaufactuering gegeven door de beschrijving van de context, autonomie en verantwoordelijkheid waarbinnen de basiscompetenties door de leerlingen gerealiseerd worden. De descriptorelementen context, autonomie en verantwoordelijkheid van de Vlaamse kwalificatiestructuur laten toe om de basiscompetenties in een bepaalde context met een afgebakende verantwoordelijkheid en autonomie te lezen.

Voor de basiscompetenties van de eerste graad is dat een veilige omgeving en een goed gestructureerde context, waarbij leerlingen geïnspireerd geleid worden. Voor de tweede graad is dat een vertrouwde omgeving, een gestructureerde context met toenemende zelfstandigheid en (be)geleid en geïnspireerd door de leerkracht. Voor de derde graad is dat een minder vertrouwde omgeving, een gestructureerde context met toenemende zelfstandigheid en (be)geleid en geïnspireerd door de leerkracht.

Voor de vierde graad vormen de beroepskwalificaties de einddoelen. Beroepskwalificaties leggen de link tussen het dko en de maatschappelijke sectoren waarin afgestudeerden terecht komen. Ze creëren een gemeenschappelijke taal tussen de onderwijsverstrekkers en de kunstbeoefenaars in de vrije tijd of op de arbeidsmarkt. In haar conceptnota over de beleidsambities voor het dko schuift de Vlaamse Regering de verbinding tussen het deeltijds kunstonderwijs en de lokale culturele actoren, amateurkunsten, kunsteducatieve organisaties en kunstinstellingen expliciet naar voren als een strategische doelstelling.

De beroepskwalificaties die leerlingen in het dko kunnen behalen, zijn volwaardige kwalificaties die een plaats krijgen in de Vlaamse kwalificatiestructuur. Het instrument van de Vlaamse kwalificatiestructuur is opgezet om binnen het gegeven 'Levenslang Leren' een groeitraject op te zetten voor het bevorderen van sociale integratie, actief burgerschap en persoonlijke ontplooiing. De beroepskwalificaties scheppen een kader zodat onderwijs en cultuur eenduidig over kwalificaties en de daarin vervatte competenties kunnen communiceren, en dat het civiel effect van het verwerven van artistieke competenties in dko en de socio-culturele sector, in het bijzonder de amateurkunsten versterkt.

Zowel voor de leerling, de sectoren als het beleid zijn er voordelen:

- de competenties zijn helder en eenduidig beschreven wat de communicatie binnen en tussen onderwijs en de andere sectoren faciliteert
- een kwalificatie geeft helder en duidelijk de competenties weer
- een helder en eenduidig curriculum is volledig afgestemd op een mogelijk vervolgtraject
- een houvast voor zowel onderwijs als de sectoren om EVC toe te passen.

De beroepskwalificaties worden ontwikkeld door relevante vertegenwoordigers van het maatschappelijke veld waarin de afgestudeerden terechtkomen. Voor het dko zijn dat de socio-culturele sector (o.a. de amateurkunsten), de sectorfondsen en de beroepsfederaties die de artistieke beroepsbeoefenaars (o.a. de kunstambachten) vertegenwoordigen. Een belangrijk gegeven hierin is dat over wat beschreven wordt in de beroepskwalificatie “een maatschappelijke consensus” bestaat. De activiteiten en competenties in de beroepskwalificaties beschrijven wat voor leerlingen de doorstroom naar kunstbeoefening in de vrije tijd of de arbeidsmarkt faciliteert.

1.2. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1. Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 2. Dit artikel definieert een aantal relevante begrippen conform het niveaudecreet.

Art. 3. De eerste graad van het dko richt zich op iedereen die zich graag artistiek wil uiten. De eerste graad is initiërend maar meer dan een kennismaking. Hier gaat het formele leerproces van start: leerlingen activeren hun artistieke basiscompetenties.

De eerste graad wil de ontluikende kunstzinnige interesses en talenten ontdekken en breed ontwikkelen. Er gaat veel aandacht naar artistieke onderdompeling in de meest algemene betekenis van initiatie. De bouwstenen van de verschillende kunst domeinen (muziek, drama, beeldende en audiovisuele kunsten en dans) komen daarbij aan bod en worden in samenhangend verband beklemtoond. Zie bijvoorbeeld de 7^e basiscompetentie. Leerlingen ontdekken bouwstenen:

- taal
- lichaam
- ruimte
- tijd
- vorm
- kleur
- digitale data

Leerlingen ontdekken speels hoe muziek, dans, beeldende en audiovisuele kunsten en woordkunst-drama elk een eigen taal hebben, een min of meer complexe vorm van communicatie in de vorm van tekens die gezamenlijk een systeem vormen. Ze ontdekken ook hoe lichaam, ruimte, tijd, vorm, kleur en digitale data in die verschillende artistieke uitdrukkingvormen worden ingezet om tot expressie te komen. Ontdekken betekent via beleving kennis opbouwen van en vaardigheid in basiselementen van het artistieke. Daardoor worden bewust relaties gelegd tussen de verschillende artistieke uitdrukkingvormen. Bovendien wordt ervaren hoe verschillende uitdrukkingwijzen elkaar beïnvloeden en versterken.

In de eerste graad kan de leerling kiezen voor verschillende opleidingsmogelijkheden. Hij kan kiezen voor een domeinoverschrijdende initiatieopleiding waarin de vier artistieke domeinen in gelijke mate aan bod komen of voor een domeinspecifieke initiatie in beeldende en audiovisuele kunsten, dans, muziek of woordkunst-drama. De basiscompetenties zijn voor al deze opleidingsmogelijkheden dezelfde. Leerplanmakers en leerkrachten kunnen uiteraard naargelang de opleiding verschillende accenten leggen. De eerste graad is op de eerste plaats oriënterend. Hij draagt bij aan een doordachte studiekeuze voor de rest van de leerloopbaan in het deeltijds kunstonderwijs. Leerlingen kunnen ontdekken welke artistieke uitdrukkingwijzen(en) het best aansluit(en) bij hun talenten en persoonlijkheid. Ongeacht de invalshoek (algemeen, muziek, drama, beeldende en audiovisuele kunsten of dans) van de domeinoverschrijdende initiatie, blijft de keuze voor elke opleiding uit de tweede graad gevrijwaard.

Art. 4 t.e.m. 7. Deze artikelen leggen voor elk van vier domeinen de basiscompetenties voor de tweede en derde graad vast.

In de tweede graad wordt het gekozen artistieke domein intensief en breed verkend. Het versterken van vertrouwen, het exploreren en experimenteren in functie van het kanaliseren van creatieve energie, het ontdekken van persoonlijke voorkeuren, het verwerven van essentiële basisvaardigheden, het initiëren van een onderzoekende houding, en het gericht samenwerken zijn kenmerkend voor de tweede graad. Daarmee worden belangrijke fundamenten gelegd om keuze-bekwaam het vervolgtraject aan te vatten.

In de derde graad van het dko beogen de basiscompetenties een verdieping van inzichten, vaardigheden, technieken en attitudes door onderzoek en reflectie binnen een specifiek artistiek domein. Dit moet de leerling in staat stellen om doelbewust te kiezen voor een bepaalde eindkwalificatie.

Art. 8. t.e.m. 11. Deze artikelen maken de koppeling tussen de langlopende studierichtingen en de verschillende beroepskwalificaties. Het niveaudecreet gaat uit van een één op één verhouding. Voor elke beroepskwalificatie is er een eigen langlopende studierichting.

Het geheel van beroepen vormt een beroepenstructuur die ontwikkeld is door de socio-culturele sector, met name de amateurkunstensector, en de sectorfondsen en de beroepsfederaties van artistieke beroepsbeoefenaars. Die beroepenstructuur vormt de matrix voor de indeling in langlopende studierichtingen in de vier domeinen van het dko.

Heel wat beroepen hebben ook een tegenhanger op het professionele niveau. Om dat onderscheid duidelijk te maken, is het prefix 'amateur' toegevoegd.

2. WEERSLAG VAN HET ONTWERP OP DE BEGROTING VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

Voorliggend ontwerp heeft geen weerslag op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

Het advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 13 november 2017.

3. WEERSLAG VAN HET ONTWERP OP DE LOKALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de financiën van de lokale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld, en de ontvangsten.

4. WEERSLAG VAN HET ONTWERP OP HET PERSONEELSBESTAND EN DE PERSONEELSBUDGETTEN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget van de Vlaamse overheid, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

5. KWALITEIT VAN DE REGELGEVING

Het bijgaande ontwerp van besluit werd aangepast aan de wetgevingstechnische en taalkundige adviezen nr. 2017/394 van 22 november 2017.

Voor de actualisering van de einddoelen, werd een de reguleringsimpactanalyse (RIA) uitgewerkt. Daarbij worden de voor- en nadelen van de nuloptie en drie beleidsopties afgewogen voor acht doelgroepen. Omdat 75% van de leerlingen in het dko jongeren zijn werd in de RIA ook de JoKER geïntegreerd.

De gekozen beleidsoptie staat voor een inhoudelijke actualisatie van de einddoelen. Heldere einddoelen en doelgerichte leertrajecten geven een duidelijke leidraad voor leerlingen, leerkrachten, directies, pedagogische begeleiding en inspectie.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de einddoelen van het deeltijds kunstonderwijs;
2. de minister-president van de Vlaamse Regering te verzoeken dit ontwerp van besluit op de agenda te plaatsen van een gemeenschappelijke vergadering van het sectorcomité X en van de onderafdeling Vlaamse Gemeenschap van afdeling 2 van het comité voor de provinciale en de plaatselijke overheidsdiensten;
3. de Vlaamse minister bevoegd voor het Onderwijs te machtigen dit ontwerp van besluit op de agenda te plaatsen van een vergadering van het overkoepelend onderhandelingscomité van het gesubsidieerd vrij onderwijs;
4. de Vlaamse minister bevoegd voor het Onderwijs te machtigen om over dit ontwerp van besluit onder voorbehoud van de definitieve goedkeuring door de Vlaamse Regering te communiceren met de betrokken onderwijsactoren.

De Vlaamse minister van Onderwijs

Hilde CREVITS

Bijlagen:

- het principiële goed te keuren ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering
- het advies van de Inspectie van Financiën
- de RIA